



KAMPEN, STAD VAN BRUGGEN EN STEUR

Michel Bakker



4. Henk Plettenberg in zijn atelier in Enschede.
Collectie Familie Plettenberg.

De serie 'Bruggen in de Kunst' behandelt dit keer de IJsselbrug van Kampen. Henk Plettenberg schilderde hem vlak voor de vervanging door de huidige brug (1999) met de gouden wielen. En wat doet die steur bij de brug?



DE BRUG

Hanzestad Kampen dankt zijn vroege bloeiperiode aan de zogeheten 'Ommelandsvaart', de handelsroute voor koggeschepen naar de Oostzee. In 1448 kreeg de stad als één van de eerste Nederlandse steden een verkeersbrug over een grote rivier. Een tweede (1589), derde (1598), vierde (1784-1785) en vijfde (1872-1874) zouden volgen. Die vijfde was een ijzeren brug op stenen landhoofden en pijlers. Kapitein-ingenieur van het Wapen der Genie, N.H. Nierstraz, leverde het ontwerp met vier vaste vakwerkbruggen en overspanningen van 45,5 m. Waarschijnlijk hielp L.C. Hezenmans hem met het ontwerpen van de vier kasteeltorens bij de dubbele ijzeren ophaalbrug in het midden en de poortgebouwen bij de landhoofden. Deze stenen portieken werden bekroond door een beeld van 'Landbouw en Handel' aan de stadzijde en aan de overzijde met een beeld van de 'Stedenmaagd'. Het oorlogsgeweld van 10 mei 1940 vernielde delen van de brug, maar in de loop van dat jaar werden die ook weer hersteld. Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog in april 1945 liepen de ophaalbrug en aangrenzende vakwerkbrug echter opnieuw oorlogsschade op. Bij het herstel greep men de mogelijkheid aan de brug te verbreden en ook meer ruimte te bieden aan voetgangers en fietsers.

1 IJsselbrug (ook wel Stadsbrug genoemd) tijdens het aanbrengen van de hefbrug, gezien vanaf de oostelijke IJsseloever ter hoogte van het N.S.-station in westelijke richting. Datering: zomer 1962. Collectie Stadsarchief Kampen.



2 De IJsselbrug met op de voorgrond de vissersboot van Marten Woning, de laatste beroepsvisser van Kampen. 1976. Collectie Stadsarchief Kampen

De verbreding had wel tot gevolg dat de kenmerkende poortgebouwen aan weerszijden van de brug moesten worden gesloopt. Pas in 1961 verving men de veel te smalle ophaalbrug in het midden door een bredere hefbrug. Zo zou de situatie blijven tot het einde van de vorige eeuw toen de brug met de gouden wielen naar een ontwerp van Moshé Swartz werd gebouwd. En zo is hij ook door Henk Plettenberg geschilderd.

DE KUNSTENAAR

Henk Plettenburg (1933-2022) woonde als kind in Lonneker. Zijn buurman Bernhard Meyerink schilderde met olieverf en dat inspireerde Henk al op jonge leeftijd. Op de LTS bekwaamde hij zich in schildertechniek, verf mengen en perspectief tekenen. Later had Henk een eigen winkel - 't Verfhuis - in Almelo, voor glas, verf en behang. Midden jaren 70 verhuisde het gezin naar Enschede omdat Henk inkoper/planner werd voor de behangfabriek Esta. Vanaf zijn pensionering ging hij weer zeer actief schilderen waarbij aquarelleren zijn voorliefde had. Met zijn vrouw Anny bezocht hij Haagse musea en daar kwam hij in aanraking met de Haagse School. Het werk van Jan Willem van Borselen sprak hem het meest aan. Henk schilderde 64 werken van Haagse School-schilders in het klein en in aquarel na. Hij maakte ook ander werk, soms in opdracht, zoals Twentse landschappen en woonhuizen waar dierbare



herinneringen aan kleven van zijn opdrachtgevers. Daarnaast bijvoorbeeld deze brug bij Kampen als onderdeel van een schilderwedstrijd. Henk heeft in de loop der jaren een aantal exposities gehad zoals bij Prismare en in de bibliotheek te Enschede en hij heeft tot vlak voor zijn overlijden nog actief geschilderd in zijn atelier op de zolder van zijn woning.

DE STEUR

Rond het gerecht Kamper Steur bestaat een bijzonder verhaal. De Hanzestad was ooit zeer vereerd met een bezoek van een machtige bisschop en een goede maaltijd zou hem vast gunstig stemmen. De plaatselijke vissers werden er op uit gestuurd en vingen een enorme steur in de IJssel. De bisschop werd echter ziek en stelde zijn bezoek uit. De steur werd met een enorme bel om zijn nek teruggewooid in de IJssel, met de gedachte dat hij dan makkelijk teruggevonden kon worden als ze hem weer wilden vangen. Maar

die vis liet zich niet meer vangen en toen de bisschop uiteindelijk toch kwam kreeg hij als alternatief Kamper Steur te eten, oftewel: 'eieren in mosterdsaus'. In de zomer laat de gemeente een aantal weken een beeld van een steur bij de brug in de rivier drijven. Het staat ook op de aquarel afgebeeld.

Met dank aan Ciska Klooster, Olga van der Klooster, Gert Jan Luijendijk en Neel Wijshakke-Emmerik (Archiefmedewerker Stadsarchief Kampen).

Literatuur

E. van Blankenstein, *Bruggen in Nederland 1940-1950, Vernieling en herstel*, Utrecht 2009.
J. Oosterhoff (red.), *Bruggen in Nederland 1800-1940, Deel II, Bruggen van beton, steen en hout*, Utrecht 1998.
www.canonvannederland.nl
www.stadsarchiefkampen.nl
www.kamperalmanak.nl



3 Aquarel van de brug met steur door Henk Plettenburg, 33 cm x 35 cm, 1997. Privécollectie.